

Commentaar & discussie:

INNER CIRCLE...

In de rubriek 'Out of control' in MCA¹ nummer 8 van december 2009 rakelt Leen Paape uiteenlopende zaken op. Op een viertal thema's wil ik graag ingaan; onderwerpen die we in een ander perspectief moeten zien.

Arie Molenkamp RO: Om te beginnen de oproep van Paape tot het stellen van prangende vragen over de rol van 'onze' beroepsgroep. Dat 'ons' veronderstelt dat er een duidelijk te onderscheiden groep van aan het IIA-gecommitteerde internal auditors is. Dat laatste is natuurlijk geenszins het geval; auditland kent te veel zwevende kiezers. Juist daarin ligt de basis voor de huidige onmacht van het IIA.² Laat die zwevende auditor nu eindelijk eens kleur bekennen; kies voor het IIA of voor een andere beroepsorganisatie!

Waar waren de internal auditors?

Ten tweede de wens tot het opstarten van een discussie over de rol van de internal auditor ('... helemaal nergens kritische geluiden over het functioneren van internal auditors...'). Deze uitspraak van Paape kan aanleiding geven tot misverstanden. Er is namelijk wel degelijk onderzoek gedaan naar de rol van de internal auditor.³ Ook kan het de auteur niet zijn ontgaan dat in MCA, we schrijven januari 2009, een dergelijke oproep⁴ al eerder is geplaatst. Een oproep waarop veel reacties zijn binnengekomen. Omdat er naar die publicatie niet wordt verwezen, voel ik me genooddaakt om dat bronnenmateriaal, over de machteloosheid van het IIA, in dit geschrift alsnog te berde te brengen.

Aanspreken beroepsorganisatie

Ten derde de instelling van een Waarheidscommissie. Een beroepsorganisatie op haar verantwoordelijkheid aanspreken levert meestal weinig op; getuige

de oproepen^{5, 6, 7} aan het NIVRA om zich in de Rentokil-casus te verantwoorden.⁸ Wat dat betreft wil ik graag met de oproep van Paape meegaan; met dien verstande dat ik voorstel het onderzoek niet te richten op het bestuur van het IIA, maar op de leden van zijn 'inner circle'. Ik ga ervan uit dat de lezers het fenomeen 'inner circle' kennen. Het staat voor die heersende elite binnen een (organisatie)systeem, die door dat systeem, vaak noodgedwongen, ten volle is geaccepteerd, maar zich desondanks in voorkomende gevallen van dat systeem meent te moeten distantiëren. Men permitteert zich veelal vrijheden met een hoog egocentrisch gehalte. Het gedrag van betrokkenen kan door het centrum van het systeem als bruuskerend worden ervaren. Bewust of onbewust heeft deze elite een grote impact op het doen en laten van de gekozen bestuursleden. Kortom: een onderzoek naar de 'inner circle' is, gezien de huidige onmacht van het IIA⁹, noodzakelijk.

Focus financiële sector

Ten vierde het focussen op de financiële sector. Nederland kent, zoals bekend, een traditie van interne accountantsdiensten. Eind jaren tachtig van de vorige eeuw kwam daarin verandering: een proces van outsourcing van de financial auditfunctie werd ingezet. Veel organisaties traden daarmee in de voetsporen van de (industriële) bedrijven, die al vanouds over een managementkundige internal auditfunctie beschikten.

Noten

5 L. Paape (2009). 'Onafhankelijkheid; een knellend dogma'. Accountant.nl, 21 september 2009.

6 A. Molenkamp (2009). 'Naar de letter, naar de geest, of toch weer commercie'. Tijdschrift Controlling, september 2009.

7 M. Pheijffer (2010). 'Accountants, neem nu je verantwoordelijkheid'. Het Financieele Dagblad, OpiniEPagina, 12 februari 2010.

8 Het Bestuur van IIA Nederland is wél op de discussie rond Rentokil ingegaan, getuige het persbericht d.d. 18 augustus 2009, getiteld 'De ethiek van een zelftoetsende accountant'.

9 A. Molenkamp (2009). 'Zijn we nu echt de weg kwijt?' Audit Magazine, (1), 49.

Noten

1 L. Paape (2009). 'De grote recessie: het is angstwekkend stil rondom internal auditors...' MCA, 13, (8), 43-44.

2 N. Arif & A. Molenkamp (2010). 'De internal auditor aan het woord'. Audit Magazine, (1).

3 S. Annema (2009). 'Risk Management & Internal Audit and the Credit Crisis at Financial Institutions'. Graduation Paper, Executive Master of Internal Audit, Amsterdam Business School.

4 A. Molenkamp (2009). 'Waar waren de internal auditors? De beroepsorganisatie is niet klaar voor dat debat'. MCA, 13, (1), 22-32.

Deze ontwikkelingen heeft de bankensector slechts sporadisch bereikt. Ik meen namelijk te moeten constateren dat binnen de bankensector de CAE een registeraccountant is die niet in internal auditing of bedrijfskunde is geschoold.

De uit te voeren onderzoeken richten zich qua attitude, onderzoeksmethodologie én object van onderzoek vooral op de inspectie van financiële systemen. Internal auditing is mede daardoor niet tot wasdom gekomen. Toch claimen de leiders van deze diensten soms dat zij een voorbeeldfunctie op het gebied van internal auditing vervullen.¹⁰ Curieus is ook dat men zeer verbonden lijkt met, dan wel een actieve rol speelt in, een geheel andere beroepsorganisatie, te weten het NIVRA. Als er door deze CAE's al wordt teruggekeken op de voorbije periode, gebeurt dat vooral in *de Accountant*^{11, 12} en niet in *Audit Magazine*. Betrokkenen profileren zich daarbij dan ook uitdrukkelijk als interne 'accountants'.

Ook Paape hanteert in zijn essay ten onrechte weer eens de term 'interne accountant'. Als Paape echter bedoelt dat er, in het kader van de crisis, door het NIVRA nodig onderzoek gedaan moet worden naar de rol van interne en externe bankaccountants, heeft hij volgens mij de angel te pakken.

Aldus: veel hoofden van auditafdelingen van financiële instellingen opereerden ten tijde van vóór de financiële crisis als intern accountant, afficheerden zich ook als zodanig, waren qua deskundigheid en ervaring ook intern accountant, noemden zich echter internal auditor en maakten (en maken) wellicht deel uit van de 'inner circle' van het IIA.

'Waarheidsvinding' door het IIA? Nee, onderzoek naar de inner circle ván het IIA...!

Onderscheid vervaagd

Het voorgaande geldt onverkort ook voor een aantal auditdiensten binnen de centrale overheid. Het rapport 'Kordes' en vervolgens de vorming van de Rijksauditdienst hebben voor een aantal departementen, mede op instigatie van adviesbureaus, de bekende weef-fout doen introduceren. Het aanvankelijk aanwezige onderscheid tussen interne accountancy en internal

auditing is weer vervaagd. Naar mijn weten heeft men zich bij deze laatste ontwikkelingen aan de invloed van het bestuur van IIA Nederland onttrokken. Deze ingeslagen weg heeft een bizarre verscheidenheid aan constructen⁴ opgeleverd. De 'inner circle' in optima forma? Laten we dát toch onderzoeken!

Kleur bekennen

Om het bovenstaande vierluik af te sluiten een moment van zelfreflectie. Hoe staat het met de opleiders van internal auditors? Ook docenten, programma-directeuren en onderzoekers van de verschillende opleidingen dienen mijns inziens onder ogen te zien of en in welke mate er sprake is van een 'inner circle' bij het opleiden van internal auditors. Juist daar dient een duidelijke keuze te worden gemaakt aan welke (beroeps)organisatie men 'het hart verpandt'.

Door het ontbreken van adequaat toezicht op de verschillende opleidingen in Nederland heeft het bestuur van het IIA nauwelijks invloed op het curriculum van de verschillende opleidingen. Ook hier dus onderzoek naar de 'inner circle' ...en naar de curricula!

Wat is de moraal? De belemmeringen bij de verdere ontwikkeling van de professie moeten uit de weg worden geruimd. Kleur bekennen dus. De meest betrokkenen dienen zich wel of niet aan het IIA te committeren. Committeren betekent dat men zijn of haar steun en inbreng onvoorwaardelijk aan de beroepsorganisatie moet geven en geen vrijblijvend of zwalkend gedrag (meer) kan vertonen. Men kan nu eenmaal niet twee heren dienen. Pas daarna kunnen we met recht spreken over 'onze' beroepsorganisatie. Dan ook kan het bestuur door haar 'echte' leden worden uitgedaagd.

Maar eerst nu dus 'waarheidsvinding' naar de 'inner circle' van het IIA!

Noten

10 L. Koopmans (2007). 'IAD gekeurd'. *De Accountant*, (2), 36-37.

11 P. Diekman (2008). 'Interne accountant kan financiële crisis niet voorkomen'. *De Accountant*, (6), 40-42.

12 T. Smit (2009). 'Uiteindelijk komt het neer op morele hardheid'. *De Accountant*, (3), 38-40.

Noot

4 A. Molenkamp (2009). 'Waar waren de internal auditors? De beroepsorganisatie is niet klaar voor dat debat'. *MCA*, 13, (1), 22-32.